

Mgr. Monika Šlajerová:

Palestinské církve po roce 1967. Církevně-politický a teologický vývoj

(oponentský posudek doktorské disertace)

Téma předkládané disertace je nepochybně významné, aktuální a vzhledem ke složitému prolnutí vícerych citlivých prvků neobyčejně náročné. V česky psané odborné literatuře mu zatím nebyla věnována náležitá pozornost, nepočítáme-li několik dílčích studií autorky. M. Šlajerová se výzkumu daného tématu věnovala několik let se zřetelným západem a potřebnou velkou erudicí. Studijní pobyty na Blízkém východě a zvláště u palestinských křesťanů využila v letech 2004 až 2007 k účelně vedeným rozhovorům s významnými teology, představiteli církvi a intelektuálního života blízkovýchodního křesťanstva (celkem 70 rozhovorů) a ke shromáždění a zpracování velkého počtu relevantních studií v angličtině, francouzštině a němčině (přes 200 publikací).

Výsledkem je práce, která plně kvalifikovaně zařazuje soudobé snahy palestinských církvi do jejich velmi nepříznivého kontextu. Ten je sice široce mezinárodně znám, ale co všechno přináší křesťanským komunitám není vždy náležitě zvažováno. Vždyť ve Svaté zemi představují dnes křesťané - vzhledem k šikanám a rozsáhlé emigraci - podle některých údajů už jen 2% obyvatelstva. Práce M. Šlajerové zasazuje tento neblahý vývoj (vyznačený s dlouhodobou časovou prerspektivou bohatě dokumentovanou monografií vydanou pod pseudonymem J.-P. Valognes) do širokého kontextu Blízkého východu a jeho bolestných problémů. Ukazuje, jak se křesťanské myšlení a církevní praxe politizovaly, a to zvláště od první intifády, a jak k obraně ohrožené vlastní identity sbírá síly křesťanská teologie, biblická hermeneutika a v různých podobách také organizační činnost.

Autorka dokázala svůj složitý soubor témat přehledně utřídít a dát dobře vyznít ústředním myšlenkám, mezi nimiž dominuje nejspíše snaha palestinských křesťanů o řešení svízelných problémů usmířením. Práce je psána velmi kultivovaných stylem, upoutává náročně modelovanými formulacemi a vlastním autorčinným myšlením, které dobře doplňuje výklady probíraných pramenů. Velmi dobře jsou využívány bohaté citáty, rozvíjející základní osu výkladů a úvah. Užitečnou pomůckou k přesnému porozumění jsou dílčí shrnutí po jednotlivých kapitolách. K jednotné myšlenkové koncepci práce jsem si povšiml jen jediného drobného rozporu či pochyby: jde o

závěrečné úvahy o potřebě, nebo nenáležitosti politizace teologie (s. 212), která byla v dřívějších kapitolách přijímána jako přirozená a nutná, vzešlá z potřeby národnostně se vyjádřit.

Určitou oponenturu si vyžaduje jazyková stránka. Jde jednak o několik pravopisných poklesků (zvl. dobytí s. 165, 170 a příběh o Nábotovi s. 171), jednak o přepisy arabských termínů a jmen. Autorka se řídila způsobem psaní v angličtině nebo francouzštině, které nerespektují kvantitu arabských samohlásek, zatímco český způsob přepisů délky vyjadřuje. Sluší se tedy psát *Bilád aš-Šám, al-Ahrám, Báb al-Chalíl, an-Nahár, šarí'a* (nikoli *šaría*, s. 26). *Muslimské nadace waqfy* (s. 58-9, 100) v odborném českém úzu ohýbáme. Syrské *alawity* píšeme takto, nikoli francouzskou deformací (*alouité*, s. 29). Je také třeba respektovat český úzus v psaní a skloňování arabských osobních jmen (např. Najjif Hawátma).

Tyto pravopisné připomínky mají na zřeteli, že disertace by mohla a měla vyjít jako monografie v češtině. V této souvislosti by bylo dobré dodat i některé údaje související s tématem, avšak v práci nepojaté. Uvedu dva příklady. Jde o velmi spornou osobnost libanonského rodáka Kamála as-Salíbího (Kamal Salibi), autora silně kontroverzních knih interpretujících jednak Starý zákon (*The Bible came from Arabia*, 1982), jednak postavu Ježíše (arabsky 'Ísy). Salíbí, dnes emeritus, stál v čele Královského institutu pro mezikonfesní studia, působícího pod patronací Hasana bin Talál, který často pobýval na pražských Fórech a je v disertaci jmenován.

Pozornosti si také zaslouží další vývoj a mezinárodní ohlas centra Sabíl (anglicky psáno Sabeel), v disertaci uváděného. V listopadu 2006 Sabíl pořádal svou 6. mezinárodní konferenci s více než 500 účastníky, mezi nimi představiteli různých křesťanských denominací z 29 zemí. Ústřední téma bylo nazváno Zapomenutí věrní - okno do života a svědectví křesťanů ve Svaté zemi. Konference zasedala postupně v několika palestinských, případně izraelských, městech a obcích od Jeruzaléma po Nazaret. Závěry byly shrnuty do čtyř tezí směřujících k ozdravení, usmíření a míru.

Disertaci Mgr. Šlajerové vysoce hodnotím. Souhlasím s jejím názorem, že předkládaná obsáhlá a myšlenkově bohatá práce může dobře sloužit jako východisko k dalšímu bádání. O publikaci - třebas trochu zkrácené - pro české čtenáře jsem se již zmiňoval jako o svém doporučení. Disertace je rozhodně vyvrážděnou prací, která si zaslouží být přijata jako podklad k udělení doktorské hodnosti PhD.

V Praze 1. července 2008

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

Filozofická fakulta UK